

Horvát-Szlavonországok községi erdeinek kezeléséről.

(Folytatás.)

A községi erdők használata.

40. §. A községi erdők közös tulajdonát képezik az illető község mindazon lakóinak, kik urbéri telki-állománnyal birnak, vagy a kik az erdőkiosztás alkalmával, mint zsellérek, haszonrészesek gyanánt vétettek számításba. Ezenkívül birtokjoga, s illetőleg használati része van a lelkésznek és a tanítónak.

41. §. A haszonrészesek a községi erdők által nyújtott mindennemű használatok élvezetére jogosítvák, és pedig az urbéri telki állományok tulajdonosai ezen birtokuk arányában, míg a zselléreket egyenkint egy jobbágytelek után számítandó használat $\frac{1}{8}$ -a illeti meg. A lelkész egy egész urbéri telek utáni használatot, a tanító pedig ennek felét élvezi.

42. §. Ezen haszonrészesek czimük és használati jogviszonyaik szerint az erdőtelekkönyvbe bejegyzendők.

43. §. Az igazságos és arányos eljárás tekintetében, mely követendő az illetmények kijelölésénél s az anyagoknak tüzi és épületi fára való elkülönítésénél és elosztásánál általában s nevezetesen az épületi faanyagoknak a kimutatott szükséglet szerinti kijelölésénél, szemben azon körülménnyel, hogy a községlakók az urasági erdőkből azelőtt ezen anyagokat telki-állományuk arányára való tekintet nélkül nyerték, a következők rendeltetnek el :

a) A fa kijelölése és elosztása a fennálló gazdasági terv alapján s az ebben megállapított kulcs szerint eszközzendő.

b) Az évi vágásból mindenekelőtt a házak és istállók felépítményéhez szükséges faanyagok fedezendőek.

c) Azon haszonrészesek, kiknek ilyen épületi faanyagokra szükségük van, kötelesek magukat legkésőbb július-hó végéig

saját községük képviselőjénél bejelenteni, mire a község birája és 2 kiküldött az illető erdész jelenlétében az épületi anyag-szükségletet megállapítják, s a körülmények szerint engedélyezik vagy megtagadják.

d) Ha az illető évi vágásban az utalványozott épületi anyagokon kívül még épületi czélokra alkalmas törzsek maradnak fenn, ezek a haszonrészések között arányosan elosztatnak; s viszont, ha az évi vágás épületi anyagterméke az ebbeli egész szükséglet fedezésére nem lenne elégséges, akkor a bejelentett szükségletek megfelelő arányban mérséklendők.

e) A tűzifa, melyhez az épületi törzsek ágai és egyéb eleső részei is sorolandók, összevágatik s hasáb-, dorong- és galyfára elkülönítve s a legapróbb rözse nyalábokba kötegelve rakatik össze, melyekből aztán a haszonrészések illetményei kiszolgáltatandók.

f) A fa döntéséhez, rakásolásához sat. szükséges munkásokat a haszonrészések kötelesek kiállítani, s a költségeket használati illetőségük arányában fedezik.

44. §. A 12. és 14. §§. alatt jelölt esetekben ugyanazon eljárás tartandó szem előtt, mely ezen rendelvény 14., 15. és 16. §§-ban elő van írva.

Az eladott törzsek után befolyó pénzösszegek (14. és 15. §.) egyelőre a megye pénztárába helyezendők el és ott őrzendők mindaddig, míg a község törvényes képviselő testülete rendes ülésileg nem határoz, s javaslatot nem tesz az iránt, hogy a község mely üdvös czéljára kívánná ezen összegeket fordítani, mely határozata, s illetőleg javaslata azonban a községnek csak akkor jut érvényre, ha azt a megye elfogadja és a kir. kormány megerősíti.

45. §. Azon községekre nézve, melyek lakói a faizáson kívül másnemű erdei használatok, mint pl. legeltetés, makkol-

tatás, gubacs sat. élvezetében is állanak, ezen mellékhasználatokra vonatkozólag következők rendeltetnek el :

a) mellékhasználatok a községi erdőkben csak annyiban engedtetnek meg, a mennyiben ezek üzése a felújítás s általában az erdőmivelés akadályára nem szolgál. Ehez képest

b) legelő marháknak és sertéseknek az erdőbe bocsátása csak a fönt idézett erdőtörvény 10. §-ának korlátai között engedtetik meg.

A makkoltatás végett bebocsátott sertések után a község pénztárába mindannyiszor azon bér fizetendő le, melyet a haszonrészesek többsége a község képviselő ülésén megállapít. Ennélfogva a haszonrészesek sertésállománya, a fennálló urbéri törvények szerint, még a makkos erdőbe való bebocsátás előtt számszerint felveendő.

c) A gubacs s mindennemű bármi néven nevezendő erdei gyömölcsök kihasználása mindig nyilvános árverés útján adandó ki, s a bérösszeg a község pénztárába szállítandó.

46. §. A makkoltatás-, gubacs- és egyéb mellékhasználatokért, valamint az erdei kártérítések útján egész év alatt befolyt összeg évről-évre, s a számadás lezárása előtt a haszonrészesek között, használati jogaik arányában, kiosztandó; ezen osztalékokból azonban először és egyenkint levonandók az erdőadóra, valamint a kezelés és felügyelet költségeinek fedezésére szükséges összegek, a mennyiben t. i. a haszonrészesek ezen tartozásaikat még le nem rótták volna.

47. §. Ugyanazon arányban illeti a haszonrészeseket a törzsek eladása útján befolyt pénz is, azzal a különbséggel mindamellett, hogy ez nem osztatik szét, hanem mint tőke, háromszoros biztosíték mellett, kamatozólag helyeztetik el, s a haszonrészeseknek csak az évi kamatok fizettetnek ki; feltéve, hogy ezen összegekkel, a község kívánata és javaslata folytán, s a megye egyetértése és a kormány jóváhagyása

mellett, valamely más célra irányuló intézkedés nem történt (44. §.)

48. §. A községek az erdőkből befolyt, s a 46. §-ban említett költségek fedezése után fenmaradó évi jövedelmeket, a haszonrészesek többségének határozata szerint erdőgazdasági célokra vagy a község más hasznos céljaira fordíthatják.

Bíráskodás.

49. §. Mindazon panaszos és peres ügyek, melyek a haszonrészesek között az erdei használatokra vonatkozólag felmerülnek, vagy pedig az erdőkezelő és védszemélyzet ellen irányulnak, és viszont, az 1852. december 3-iki erdőtörvény alapján s közigazgatási uton láttatnak el, első fokulag a szolgabírák, másod fokulag a megye, s harmad (és utolsó) fokulag a kir. kormány által.

Zárhatározat.

50. §. Az 1852. december 3-ikán kelt és az 1857. június 24-diki kir. nyiltparancsossal Horvát-Szlavonországokban érvényre emelt erdőtörvény minden egyéb határozmányai teljes jogerejükben maradnak, s további rendelkezésig minden tekintetben pontosan betartandók.

Zágráb, 1871. márczius 4.

A föntebb közölt kormányrendelet gyakorlati kivitelére vonatkozólag általában következő észrevételeim vannak :

Miután Szlavoniában egy községnek sincs oly kiterjedésű erdőbirtoka, hogy annak kezelésére külön erdész alkalmazása indokolt és jutalmazó lenne, a most említett rendelet 7. §-a értelmében erdőkezelési kerületeket kellett, az illető erdőmester terve és javaslata alapján alakítani.

Ilyen kezelési kerületek, élükön egy-egy erdészszel, alakítottak, a helyfekvésre, az erdőségek nagyságára, valamint az ország közigazgatási beosztására való tekintettel. Veróc ze-

megyében körülbelől 25.000 holdnyi erdőterületből 6 kerület. A Szerémségben körülbelől 6000 hold erdőből 2 kerület. Pozsegamegye 10.000 holdnyi erdőbirtokából 2 kerület, s ezen kerületek nagysága 2.200 és 10.000 hold között változik.

Az egyes községek erdőbirtoka általában 20, egész 200 (1.600 □ öles) holdra tehető, s a 400 holdat igen ritka esetben haladja meg.

Verőczemegyében, hol a legértékesebb erdőségek vannak, holdanként és évenként a kezelési és felügyeleti költségek 37.₆ krt, a mivelési költségek átlaga 3 frt 27.₅ krt, s az évi adó holdanként 28.₄ krt tesz.

Ugy az erdőkezelési kerületek alakítása, valamint az erdészségeknek a kormányrendelet 9. §-a értelmében való felállítására körül igen sok nehézségekkel, s a lakosság nagymérvű ellenszegülésével kellett megküzdeni. Az őserdők közepette fekvő Szlavon községek lakója — nagymérvű fapazarláshoz szokva — nem tudott megbarátkozni a gondolattal, hogy osztályrészül kapott saját erdőbirtokát ne tekinthesse oly tulajdonának, melyben kénye-kedve szerint gazdálkodhatik. Ez okból némely erdők már a fentebbi rendelet foganatba vétele előtt kipusztítottak, s a közigazgatási hatóságok és községi elöljárók különben is erőteljes védelme nem volt elégséges arra, hogy legalább az értékesebb erdők pusztítását meggátolja. A kormányrendelet életbeléptével a legtöbb község vonakodott az erdészeket és erdővédeket megválasztani.

A helyes kezelés által követelt czélszerű beosztást is csak később lehetett eszközölni, midőn a lakosság az intézménnyel némileg megbarátkozott, s azt nem nézte többé oly ellenséges szemekkel, mint eleinte. Nevezetesen költségkimelés szempontjából egyelőre aránytalanul nagy kerületeket kellett alakítani oly kiterjedéssel, hogy azoknak minden irányu helyes kezelése a physikai lehetetlenségek közé tartozott.

Csak miután a községek az évi vágások hozamaiból, s illetőleg az ennek eladása folytán bevett jövedelem nagyságából az erdőségek valódi értéke felől meggyőződtek, verhetett az új szervezés állandóbb gyökeret.

Szlavonia községi erdeinek üzemtervei nagyobb részét már el vannak készítve, s ezen erdőségek jelentékeny része már szabályszerű kezelés alá vétetett.

Az üzemtervekre vonatkozólag megjegyzendő, hogy ezen erdők természetéhez képest és a községek érdekében a lehető legnagyobb mennyiségű fahasználat tüzetvén ki, elvileg sarjerdőüzem fogadtatott el 30 éves fordával és középerdő-üzem az alfára nézve 20, a felfára nézve pedig 80 éves fordával.

Ezen célból az erdőtetek öt-öt éves korszaki területekre osztattak be.

A szerémségi és a Verőczemegye drávavölgyi középerdők felújítása kocsános tölgy és gyertyán alfával s tölgy felfával eszközöltetik. Pozsegamegyében s Verőcze dombos és hegyes vidékein e célra bükk és gyertyán kocsántalan tölgygyel elegyesen használtatik.

A remélhető hozam Szerém- és Verőczemegyék síkjain 95 köbméterre becsültetett, melyből 76 köbméter a főhasználatra, 19 köbméter pedig a köztes használatra esik. Hegyi vidékeken és homokos területeken fekvő községi erdőkben ellenben 76 köbméter irányoztatott elő, s ebből 60 köbméter főhasználat, 15 köbméter pedig köztes használat gyanánt vétetett; mely előirányzatok a termőhelyi viszonyoknak meg is felelnek.

Daczára a kitüzött s a sarj- és középerdőgazdaság mellett elérhető legnagyobb használati hozamoknak, a községek soha sem lesznek képesek faszükségeiteket saját erdeikből fedezni, minthogy ezen községi erdők lehető legnagyobb hozamát még

a legkisebb mértékkel számbavett évi fogyasztás is tetemesen fölülmulja. A hiányzó szükségletet az előirányzott évi hozam 0.3-dére lehet tenni.

Ezen abnormis állapot a segregatio keresztülvitelének természetes következménye. Az elkülönítés ugyanis a községek faszükségletének némi tekintetbevételével foganatosított ugyan, de nem vétetett itten figyelembe sem az anyagtőkét képező valódi fakészlet, sem az ennek megfelelő terület, hanem úgy a jogosult községek illetménye, valamint a kihasítandó erdők pénzértékben számítottak ki, s a megváltás egyedül ez alapon foganatosított.

Községi erdők irtása még eddig nem fordult elő, de igenis az az eset, hogy több olyan község, mely a segregatio alkalmával felettébb kedvezőtlen fekvésű erdőt kapott, ezt befásított legelő területtel cserélte ki; más községek pedig a fa váltásdíjából területeket vásároltak, s azokon új erdőket nevelnek, mire nézve a szükséges engedélyt minden akadály nélkül megnyerték.

A községi erdőkre vonatkozó ügyeknek a 17. §-ban említett kezelése annyiban hiányos, a mennyiben az erdőhivatalnak ellenőrködő befolyásáról nincs gondoskodva. A községek az év végével csupán naplókivonatokat küldenek be az erdőhivatalhoz, mely ezekből összeállítást készít. Az erdész ellenjegyzése annál szükségesebb volna, minthogy a községeknek utólagos megyei határozattal megadatott a jog, hogy nem csak a kormányrendeletben említett mellékhasználati anyagokat, hanem a csekélyebb hulladék- és rőzsefát, széltöréseket stb. szintén eladhassák. Vagy pedig az erdészeknek is naplót kellene hogy vezessenek, midőn összehasonlítás útján a számadások helyességét meglehetni vizsgálni és itélni.

Az erdőtelekkönyv szerkezetére vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy ez a jobbágy-birtokok oszthatósága folytán a

legfáradságosabb feladatot képezi, s a legnyüzgőbb akadályul szolgál a községi erdők kezelésére vonatkozó föntebbi rendelet foganatosításában.

Tájékozásul álljon itten egy ilyen erdőtelekkönyv rovatos beosztása :

Folyószám	A jogosult		Joga van		Kap az évi vágásból		Terhek		Fizet osztr. ért.				Megjegyzés	
	vezeték- és keresztneve	ház száma	lakhelye	N. erdőre X tkv. sz. alatti nagyságban haszonvételre	évre	tűzifát		adó	kezelés és felügyelet	legelőért		makkoltatásért		
						hasábot	ágat			osztrák értékben	a legelő állatneme és száma szerint	összeget		a beocsátandó sertések szerint
	ölet	c	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt					

Ezen mutatványból látható, hogy ez nem a tulajdonképeni telekkönyv, hanem egy olyszerű főkönyv szerkezetével bir, mely a jogosultak évi haszonélvezetét és viszonykötelezettségeiket tartalmazza.

Bár nincs kimondva, hogy ezen telekkönyvet kinek kell vezetni; valóságban azt az erdészek vezetik helységenként bizottságilag megállapított módon és szerkezet szerint.

Miután némely községekben az egyes birtokok már négyzetölelig fel vannak darabolva, ennél fogva ugy az évi vágások és fatömeg, valamint a költségek megosztásánál rendkívüli nehézségek fordulnak elő.

Merültek fel ugyan e részt javaslatok, egyebek között az is, hogy az erdőhasználati jog egy holdnál kisebb birtokrészletekre ne terjesztessék ki; de a kormány a 18. §. betűjéhez ragaszkodva, csupán annyit mondott ki, miszerint kívánatos oda hatni, hogy a faizási és legeltetési jog lehetőleg egyesek birtokában összpontosíttassék. *Aue József*, főerdész.

(Vége köv.)